

STUDIEMATERIALE

SANDHED OG KONSEKVENNS

AF LARS NORÉN

Fotograf: Robin Skjoldborg

TEATRET VED SØRTE
HEST

Vesterbrogade 150, 1620 Kbh. V

www.sortehest.com

BILLETBESTILLING

TLF. 33 31 06 06, MAN-FRE KL. 11-15
UNG GRUPPE U. 25 ÅR KUN 50 KR. PR. STK.

SPILEPERIODE 15. OKT – 27. NOV 2021
SPILLETIDER MAN-FRE KL. 20.00, LØR KL. 17.00
VARIGHED CA. 2 TIMER OG 30 MIN. INKL. PAUSE

Fotograf: Robin Skjoldborg

INDHOLD

- KÆRE UNDERVISER
- TEATRET VED SORTE HEST
- LARS NORÉN
- SANDHED OG KONSEKvens
- OPGAVEKATALOG
- HOLDET BAG FORESTILLINGEN

KÆRE UNDERVISER

I dette studiemateriale til Lars Noréns **SANDHED OG KONSEKvens** har vi samlet et idékatalog med baggrundsstof om teatret, dramatikeren, teksten og den aktuelle forestilling. Materialet er specielt velegnet til fagene **dansk, dramatik, samfundsfag** og **psykologi** på ungdomsuddannelserne og indeholder forskellige typer opgaver som inspiration til, hvordan man kan arbejde med værket både før og efter, I har set forestillingen.

Vi håber, at studiematerialet vil være en åbning til større forståelse af værket og dermed give jer større udbytte af forestillingen. Vi ser frem til at byde jer velkommen på Teatret ved Sorte Hest og håber, at I får en fornøjelig aften – og noget at tænke over, når I kommer hjem.

Rigtig god fornøjelse!

TEATRET VED SORTE HEST

Teatret ved Sorte Hest blev grundlagt i 1978 og er en af Københavns ældste intimsccener. Teatret har en lang tradition for at opføre absurd dramatik og har gennem årene skabt sig en stærk profil som spydspids for det moderne absurde teater i Danmark. Med vedkommende sceniske bearbejdelser af store klassikere som Samuel Becketts *Mens vi venter på Godot*, Eugène Ionescos *Enetime* og Harold Pinters *Old Times* samt nyere dansk og svensk dramatik af blandt andre Line Knutzon, har Teatret ved Sorte Hest gang på gang sat fokus på relevante menneskelige problemstillinger i en absurd kontekst. Teatret ved Sorte Hest er et lille storbyteater i Københavns Kommune og har siden 2012 haft iscenesætter Maria Vinterberg i chefstolen.

Som noget nyt har Teatret ved Sorte Hest nu kastet sig over den svenske dramatiker Lars Noréns mesterlige drama *SANDHED OG KONSEKVENS*. Lars Norén betragtes som en af vor tids vigtigste europæiske dramatikere, og hans prisbelønnede dramatik opføres over hele verden – ikke mindst i Danmark, hvor hans stykker har et stort og trofast publikum.

Norén sammenlignes ofte med forgængere som Ibsen, Strindberg og Beckett, og han er specialist inden for det hudløst realistiske drama om betændte familierelationer. Som få andre samtidsdramatikere mestrer han undertekstens svære kunst, og hans skildringer af det moderne menneskes rodløshed er båret af en knivskarp og sort humoristisk dialog. *SANDHED OG KONSEKVENS* er ingen undtagelse med sin groteske skildring af en klaustrofobisk parmiddag, der trækker tråde til Edward Albees *Hvem er bange for Virginia Woolf?* og Ingmar Bergmans *Scener fra et ægteskab*.

”Sproget er blevet mit hjem”

Lars Norén

LARS NORÉN

(1944-2021)

SANDHED OG KONSEKvens er skrevet i 1989 af den verdensberømte svenske forfatter, dramatiker og sceneinstruktør Lars Norén. Han debuterede som 19-årig med digtsamlingen *Syrener, sne* (1963), og siden skrev han en lang række digtsamlinger, prosaværker, dagbøger og især dramatik til både teater, tv og radio.

Som dramatiker debuterede han på Sveriges nationalscene Dramaten i 1973, men først i 1982 fik han sit store gennembrud med de selvbiografiske stykker *Natten er dagens mor* og *Kaos er nabo til Gud*. I dag omfatter hans dramatiske bagkatalog omkring 30 stykker, hvoraf mange af dem spilles over hele verden. Gennem årene har han desuden markeret sig som sceneinstruktør både af egne og andres værker, bl.a. på Dramaten i Stockholm.

I Noréns stærkt realistiske stykker er der ofte tale om familie- og relationsdramaer spækket med dysfunktionelle hovedpersoner og kommentarer til den vestlige verdens forfald. Blandt hans mest kendte stykker kan nævnes *Mod til at dræbe*, *Dæmoner*, *Vallombrosa*, *Personkreds 3*, *Drengene i skyggen* og *Episode* samt det meget omdiskuterede *7:3*, hvor han lod tre nynazistiske straffefanger spille sig selv på scenen. Efter sidste forestilling lykkedes det en af dem at stikke af, begå et bankrøveri og slå to polititjeneste ihjel. Episoden førte til, at Lars Norén måtte trække sig som kunstnerisk leder på Riksteatern i Stockholm, hvorefter han nogle år senere blev kunstnerisk leder af Folkteatern i Göteborg. Norén er bl.a. blevet hædret med Nordisk Dramatikerpris i 1998 og Det Svenske Akademi Nordiske Pris i 2003. Han døde af eftervirkninger af COVID-19 i januar 2021.

SANDHED OG KONSEKVENS

Scenen er sat i centrum af alle ægteskabers mest komiske og allermørkeste kampplads: Parmiddagen! Vi er hjemme hos Elisabeth (Sarah Boberg) og Jens (Mikael Birkkjær), der har været gift i henved 30 år. I anledning af Elisabeths 50-års fødselsdag har de inviteret hendes yngre søster Julie (Anette Støvelbæk) og dennes mand Michael (Peter Oliver Hansen) til en aften, hvor stikpillerne flyver gennem luften, og slagene rammer under bæltestedet på kryds og tværs.

Når sandhederne om de to søstre blandes med en tilpas mængde alkohol og skeletter fra fortiden, får deres ægtefæller – og ikke mindst den tamme undulat Benny – tilværelsens brutale konsekvenser at føle på krop og sjæl. Det der skulle have været en hyggelig fødselsdag i familiens skød, udvikler sig hurtigt til et blodigt opgør med kønsroller, barnløshed og kuldsejlede skæbner. Indimellem skulle man tro, at de fire personer har en indbyrdes konkurrence kørende om, hvem der kan fornødre hinanden mest. Men som aftenen løber mere og mere af sporet, bliver det tydeligt, at parrene mest af alt prøver at finde mening og indhold i deres egne håbløse liv.

Lars Norén har selv kaldt sit arbejde for *"menneskeforskning"*. Med SANDHED OG KONSEKVENS demonstrerer han et gruppevækkende menneskeligt klarsyn, som efter en tur igennem iscenesætter Maria Vinterbergs eksistentielle kværn bliver forvandlet til et stykke absurd vanvidsrealisme, som på uhyggeligste gysermanér åbner døren til parforholdets glæder og sorger.

Teaterchef og iscenesætter Maria Vinterberg udtaler:

"Jeg nåede aldrig at møde Lars Norén ude i en virkelighed, men jeg føler et sært slægtskab og en dyb forbundethed med dette uregerligt rørende væsen, der med største selvfølgelighed udtalte: "Døden kommer ubønhørligt!!! Før den kommer, skal vi sørge for, at vores liv ikke var modbydeligt". "Modbydeligt" er ordet ... at livet i det mindste ikke er modbydeligt ... så ved man bare, han ville have været god at tale med. Nu tager jeg dialogen med skuespillerne, scenografen, publikum og mig selv ved at sætte SANDHED OG KONSEKVENS på scenen."

OPGAVEKATALOG

Forberedelse individuelt eller på klassen før forestillingen

- Læs ovenstående introduktion til dramatiker Lars Norén og stykket SANDHED OG KONSEKvens. Hvilke forventninger giver det dig/jer til den forestilling, I skal se på Teatret ved Sorte Hest?

I 2017 var Lars Norén gæst i talkshowet *Den 11. time* på DR: www.youtube.com/watch?v=TEI_n8SnNOo

Se interviewet og besvar følgende spørgsmål:

- Hvad mener Lars Norén med udtalelsen: *"Jeg er et termometer i verdens røv"*?
- Hvad er det for en karakteristik af samtiden, som Lars Norén giver ved at sige: *"Vi lever nu i den sidste lykkelige tid"*?
- Hvilken berømt dansk teolog og filosof fra 1800-tallet refererer Lars Norén til, når han siger: *"... man lever fremad og forstår bagud"*? Er du/I enig i den antagelse?

Gruppearbejde to og to efter forestillingen

- Sammenhold jeres forventninger før forestillingen med jeres konkrete oplevelse i teatret. Var forestillingen som I forventede, eller blev I overraskede? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Tid/sted/miljø?
- Lav et mindmap over forestillingens fire personer. Karakteriser og sammenlign dem.
- Hvilken af personerne kan I bedst selv identificere jer med? Hvorfor?
- Hvilken funktion har undulaten Benny i forestillingen?
- Hvis I selv skulle sætte stykket op, hvilket udtryk ville I så give de forskellige karakterer i form af kostumer/hår/makeup? Hvordan kunne scenografien se ud?
- Er stykket relevant i forhold til jeres eget liv? Hvorfor/hvorfor ikke?

Skriveøvelse efter forestillingen

- Skriv en kort anmeldelse af forestillingen og giv den karakter på 1-6 stjerner. Du kan evt. finde inspiration her:

www.ungtteaterblod.dk

www.scenekanten.com

www.kulturforunge.dk

En anmeldelse er din personlige mening om og vurdering af forestillingen. Det er en form for brugervejledning, hvor du skal beskrive din oplevelse, sige din mening og begrunde det med eksempler og gode argumenter – hvad enten du kunne lide forestillingen eller ej. Prøv at besvare følgende spørgsmål i anmeldelsen:

- Hvad handler forestillingen om? Hvordan bliver handlingen fortalt?
- Hvad tror du, er forestillingens budskab? Var budskabet klart for dig?
- Var der noget, der gjorde særligt indtryk på dig? Positivt eller negativt?
- Vil du anbefale forestillingen til andre? Hvorfor/hvorfor ikke?

HOLDET BAG FORESTILLINGEN

Fotograf: Robin Skjoldborg

MEDVIRKENDE

Mikael Birkkjær, Anette Støvelbæk, Sarah Boberg, Peter Oliver Hansen

ISCENESÆTTER Maria Vinterberg

SCENOGRAF Marianne Nilsson

LYSDESIGNER Lasse Svarre Christiansen

SKRÆDDERSAL Mikael Jensen

DRAMATIKER Lars Norén

OVERSÆTTER Vibeke Bjelke

MIKAEL BIRKJÆR (f. 1958) – Jens

Uddannet skuespiller fra Skuespillerskolen ved Odense Teater 1985. Efter nogle år på bl.a. Odense Teater og Det Ny Teater slog han igennem som Romeo i *Romeo og Julie* på Det Danske Teater (1988) samt i Erling Jepsens *Med dame på og hele lortet* på CaféTeatret (1989). 1990-2016 var han ansat ved Det Kongelige Teater, hvor han medvirkede i et utal af forestillinger, herunder *Ødipus*, *Sorg klæder Elektra*, *Den indbildt syge*, *En sælgers død*, *Indenfor murene* og *Hærværk*. Derudover har man kunnet opleve ham på en lang række andre danske scener, bl.a. i *Donna Juanna* på Østre Gasværk Teater, *De asylsøgende kvinder* på Edison samt i *Revisoren* og *Kirsebærhaven* på Nørrebro Teater. På tv har han bl.a. medvirket i serier som *Sommer*, *Forbrydelsen*, *Borgen*, *Mercur*, *Broen III* og *Sygeplejeskolen*, og på film i *Lad de små børn...*, *Oh Happy Day*, *Springet*, *All Inclusive* og *Sorgenfri*. Er bl.a. blevet hædret med Lauritzen-prisen i 1996.

ANETTE STØVELBÆK (f. 1967) – Julie

Uddannet skuespiller fra Skuespillerskolen ved Odense Teater 1997. Fik sit gennembrud i rollen som Olympia i dogme-filmen *Italiensk for begyndere* fra 2000, hvilket indbragte hende en nominering til Bodil-prisen for bedste kvindelige hovedrolle. Siden har hun bl.a. medvirket i filmene *De fortabte sjæles ø*, *Sprængfarlig bombe*, *En som Hodder*, *Hævnen* og *Kapgang*, og i tv-serierne *Hotellet*, *Forsvar*, *Krøniken*, *Livvagterne*, *Lærkevej* og *Sygeplejeskolen* samt som Alice Frigh i alle sæsoner af *Badehotellet*. Sideløbende har man kunnet opleve hende i talrige teaterforestillinger, heriblandt *En sælgers død* på Det Kongelige Teater, *Et dukkehjem* på Mungo Park, *Misantropen* og *Om et øjeblik* på Betty Nansen Teatret, *Som man behager* og *Den politiske kandestøber* på Grønnegårds Teatret, *Helmer Hardcore* på Teater V, *Kvindernes hævn* på Nørrebro Teater, *Min far* på Folketeatret samt *Lukkede Døre*, *Efterår og vinter*, *Rundt på gulvet* og *Alting er noget* på Teatret ved Sorte Hest.

SARAH BOBERG (f. 1966) – Elisabeth

Uddannet skuespiller fra The Lee Strasberg Theatre Institute og The William Esper Studio i New York. Siden har hun haft et væld af roller på de danske teaterscener, bl.a. på Betty Nansen Teatret, Det Kongelige Teater, Teater Grob og Husets Teater. I de senere år har man kunnet opleve hende i bl.a. *Toves værelse* og *Vrede* på Folketeatret, *Revisoren* og *Kirsebærhaven* på Nørrebro Teater, *Min geniale veninde* på Odense Teater, *Besat* på Bornholms Teater, *Glade dage*, *Old Times*, *Alting er noget* og *Enetime* på Teatret ved Sorte Hest samt senest *Se på mig når jeg taler til dig* på Husets Teater. Derudover har hun medvirket i film som *Her i nærheden*, *Bænken* og *To verdener* samt i tv-serierne *Rejseholdet*, *Hotellet*, *Sommer*, *1864*, *Broen I-III*, *Den som dræber*, *Gidseltagningen* og julekalenderen *Absalons hemmelighed*. Blev i 2009 prisbelønnet med både en Bodil og en Robert for bedste kvindelige birolle i filmen *To verdener*.

PETER OLIVER HANSEN (f. 1967) – Michael

Uddannet skuespiller fra Skuespillerskolen ved Odense Teater 1995. På landets teaterscener har han bl.a. medvirket i *Indenfor Murene* på Folketeatret, *De tre Musketerer* og *Dæmoner* på Østre Gasværk Teater, *Det Gode Liv* på Aveny T, *Den Gerrige* på Det Kongelige Teater, *Mamma Mia* i Tivolis Koncertsal, *Tartuffe* og *Jeppe på Bjerget* på Grønnegårds Teatret, *Ain't Misbehavin'* på Vendsyssel Teater samt i *Lukkede døre*, *Enetime*, *Kreditorer* og *Den skaldede sangerinde* på Teatret ved Sorte Hest. På film og tv har man bl.a. kunnet opleve ham i *Askepop*, *Familien Gregersen*, *Fidibus*, *Vikaren* og *Idealisten* samt i serier som *2900 Happiness*, *Hotellet* og *Ørnen*.

Maria Vinterberg (f. 1966) – iscenesætter

Sceneinstruktør og teaterchef Maria Vinterberg har stået i mesterlære hos blandt andre Sam Besekow og debuterede som instruktør med forestillingen *En verdensomsejling under bordet* på Café Teatret i 1996. Siden 2012 har hun været chef for Teatret ved Sorte Hest, hvor hun værner om de absurde klassikere, stærkt illustreret af sine iscenesættelser af Samuel Becketts *Slutspil*, *Glade Dage* og *Mens vi venter på Godot*, Eugène Ionescos *Den skaldede sangerinde* og *Enetime* samt Line Knutzons *Torben Toben* og *Det er så det nye*. Derudover har hun instrueret talrige forestillinger på adskillige andre danske scener, heriblandt CaféTeatret og Bellevue Teatret, hvor hun stod bag Brødrene Lund Madsens trilogi *Mr. Nice Guy*, *Enden er nær* og *Gæster fra Rødby*. Er blevet hædret med Foreningen Danske Teaterjournalisters årlige instruktørpris Teaterkatten 2020 for sin iscenesættelse af *Mens vi venter på Godot*.

Marianne Nilsson (f. 1963) – scenograf

Uddannet scenograf fra Statens Teaterskole 1992. Marianne Nilsson er en af Danmarks mest erfarne scenografer og har skabt en lang række scenografier på større og mindre scener i Danmark, Sverige, Rusland og Norge. Marianne Nilssons stil er enkel og funktionel med en egen fantasifuld poesi, der får hendes design til at skille sig ud og skabe levende fortællinger. I hendes stemningsfulde rammer får ord og handlinger et visuelt med- og modspil, der løfter det essentielle, og det gælder, hvad enten hun arbejder på store eller små scener, med rum eller kostumer. Modtog Årets Reumert i 1999.